

Kernboodschap digitalisering

Onze samenleving, economie en overheid leunen stevig op digitale infrastructuur, systemen en informatie. We praten er weinig over, maar als het uitvalt ligt alles stil. Ook onze bedrijven, zorg, onderwijs, waterkeringen en overheidsdiensten. De EU, en daarmee ook Nederland, loopt structureel achter op investeringen in digitalisering. Onze economische basis krimpt en de afhankelijkheid groeit. Digitale dreigingen nemen elke dag toe, maar onze weerbaarheid blijft achter. Ook staan grondrechten van Nederlanders in de digitale wereld onder druk en moet de overheid stappen zetten om slagvaardig en toekomstbestendig te blijven.

Hoe Nederland nu omgaat met deze overstijgende uitdagingen, bepaalt of we in de toekomst in staat zijn ons land weerbaar en welvarend te houden. Niets doen is geen optie: als je niet investeert, is er straks niks meer om te beschermen. Niets doen betekent verlies van onderzoeks-, innovatie- en verdienvermogen, een uitvoering die piepend tot stilstand komt, continuïteit van dienstverlening die in gevaar komt en het verlies van vertrouwen in de overheid en onze digitale rechtsstaat. De noodzaak voor een nieuw kabinet om substantieel te investeren in digitalisering is groter dan ooit.

We moeten nu aan de slag met vijf overstijgende opgaven. Het uitvoeren van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) is cruciaal om een betere, weerbaardere, autonomere en efficiëntere overheid te realiseren. Ook zijn investeringen nodig in onze digitale economie en veiligheid voor het versterken van het cybersecuritystelsel, de bescherming en versteviging van onze digitale rechtsstaat en voor de vernieuwing, versteviging en bescherming van digitale infrastructuur. Voorts is het nodig om publieke digitale functies structureel te verankeren, wet- en regelgeving en handhaving te versterken en burgers digitaal weerbaar te maken. Daarnaast moeten we werk maken van een AI deltaplan, om onze welvaart en onafhankelijkheid te behouden.

Vanuit het nieuwe kabinet is een stevige ambitie, regie en beschikbaarstelling van structurele investeringen nodig om het verschil te kunnen maken voor de toekomst. Indien het kabinet uitvoering wil geven aan alle digitale ambities die in dit fiche worden beschreven, ramen wij dat een structureel bedrag van afgerond € 3 miljard per jaar hiervoor nodig zal zijn.¹ Het is daarbij relevant te benadrukken dat sectorspecifieke aanvullende digitale investeringen van grote waarde zijn voor blijvende slagkracht en toekomstbestendigheid.²

Bedragen in € mln. ³	2026	2027	2028	2029	2030	Struc.
Digitale Overheid/realisatie NDS ⁴	745	1110	1355	1510	1615	950
Digitale Economie	595	1075	1395	1575	1535	1550
Digitale Veiligheid	300	355	390	400	345	405
Digitale Samenleving	65	65	75	75	75	60
Digitale Open Strategische Autonomie ⁵	-	-	-	-	-	-
Totaal	1705	2605	3215	3560	3570	2965

¹ Op verzoek is een gedetailleerde uitwerking van de bedragen beschikbaar.

² Bij andere departementen zijn mogelijk eveneens fiches beschikbaar over digitalisering binnen specifieke sectoren.

³ Deze bedragen zijn op vijftallen naar boven afgerond.

⁴ Dit betreft een eerste indicatie van de geraamde kosten voor realisatie van de NDS. Deze getallen komen overeen met de meest recente versie van de investeringsagenda NDS ([Stand van zaken - Investeringsagenda NDS | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)). Op dit moment zijn de grootste kostenposten in beeld. Hoe de genoemde kosten gefinancierd worden is nog onzeker, en dat geldt ook voor het aandeel dat evt. uit bestaande budgetten kan komen. Dit is onderdeel van nadere uitwerking van de investeringsagenda in de 1e helft van 2026. Vanwege de genoemde onzekerheden zijn de bedragen afgerond op vijftallen.

⁵ De bedragen voor de Digitale Open Strategische Autonomie zitten verweven in de andere vier opgaven en komen daarom niet nogmaals terug in deze tabel.

Tekstvoorstel regeerakkoord:

Digitalisering raakt vrijwel alles: onze samenleving, economie, overheid, veiligheid en rechtsstaat. Nederland moet kansen verzilveren én de risico's hiervan beheersen. De noodzaak om substantieel te investeren in digitalisering is groter dan ooit. Het kabinet zet daarom stevig in op vijf overstijgende prioriteiten: digitale overheid, digitale economie, digitale veiligheid, digitale samenleving en digitale open strategische autonomie. Hiervoor stelt het kabinet structureel € 3 miljard beschikbaar, zodat Nederland wendbaar, weerbaar en toekomstbestendig blijft in een snel digitaliserende wereld.

1. Digitale Overheid: Uitvoeren Nederlandse Digitaliseringsstrategie

Nut en noodzaak

Voor burgers en ondernemers is investeren in onze digitale basis, de digitale overheid, cruciaal. Zij verwachten namelijk dat zij met één overheid te maken hebben, die hun gegevens beschermt en verantwoord gebruikt, hen niet met onnodige administratieve lasten opzadelt en proactief ondersteunt bij belangrijke levensgebeurtenissen. Recente geopolitieke ontwikkelingen verhogen de urgentie om te investeren in de digitaliseringsopgave van de overheid: denk aan onze digitale autonomie, weerbaarheid en continuïteit van dienstverlening in de digitale wereld.

Benodigde beleidsinterventies

De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) is een gezamenlijke strategie van gemeenten, provincies, waterschappen, publieke dienstverleners en het rijk om de digitale basis van de overheid – en daarmee ons land – te versterken. Met de NDS werken we aan een betere, weerbaardere, autonomere en efficiëntere overheid via zes prioriteiten:

- We zetten cloudtechnologie gezamenlijk in;
- We delen en benutten data op een verantwoorde manier over overheidslagen heen;
- We benutten op een verantwoorde manier de kansen van AI;
- We zetten burgers en ondernemers centraal in (digitale) dienstverlening;
- We versterken de digitale weerbaarheid en digitale autonomie van de overheid;
- We versterken digitaal vakmanschap van ambtenaren en zorgen voor een moderne werkomgeving.

In aanvulling op bovenstaande prioriteiten bevat de NDS ook interventies. Deze zien toe op het investeren in gemeenschappelijke standaarden en collectieve voorzieningen, het bundelen van inkoopkracht, het wegnemen van onwenselijke juridische belemmeringen en het ondersteunen van overheden bij het voldoen aan digitale wetgeving. Met de NDS versterken we de positie van de overheid als één van de grootste afnemers van digitale diensten. En daarmee ook die van aanjager van digitale ontwikkelingen die essentieel zijn voor een weerbare samenleving en een welvarende, toekomstgerichte en productieve economie.

De NDS is de eerste gezamenlijke digitaliseringsstrategie van gemeenten, provincies, waterschappen, publieke dienstverleners en het rijk. Er is nu breed draagvlak om gezamenlijk stappen te zetten. Het is daarom cruciaal om de benodigde middelen vrij te maken om de NDS te realiseren en daarmee te zorgen voor de noodzakelijke doorbraken in digitalisering voor de samenleving, het bedrijfsleven en de overheid.

2. Digitale Economie: Uitvoeren Investeringsagenda digitale technologie en infrastructuur

Nut en noodzaak

Digitalisering is onmisbaar voor ons verdienvermogen en weerbaarheid, nu en in de toekomst. Blijvende innovatie en stevige talent- en kennisontwikkeling zijn essentieel om voorop te blijven. Nederland en de EU lopen steeds verder achter op de VS en China, waardoor risicovolle strategische afhankelijkheden steeds vaker worden ingezet als drukmiddel om andere doeleinden te verwezenlijken. Toepassing van geavanceerde digitale technologie vergroot de productiviteit en heeft daarmee positieve impact op het verdienvermogen. Digitale technologie vormt het fundament onder onze economie en samenleving. Nederland wordt ingehaald op het gebied van AI-faciliteiten, cloudinfrastructuur en datacenters, en vervanging van zeekebels dringt zich op. Dit leidt tot groeiende zorgen over de randvoorwaarden om de kansen van digitalisering, en vooral AI, te blijven benutten. Tegelijkertijd kampt Nederland met structurele tekorten aan digitaal talent, dalende instroom in ICT-onderwijs en achterstanden in investeringen in ICT voor onderzoek en innovatie. Dit terwijl de vraag naar AI-, data- en cybersecurityspecialisten en -kennis groeit.

Benodigde beleidsinterventies

Om Nederland economisch sterk en toekomstbestendig te houden, is een ambitieuze investeringsagenda nodig. Alleen zo kan Nederland zijn verdienvermogen, veiligheid en autonomie, democratische waarden en de rechtsstaat waarborgen in een wereld waarin digitale technologie, AI voorop, steeds bepalender wordt. Voor deze uitdagingen, zoals volgend uit de Strategie Digitale Economie is het essentieel om gericht te investeren, zowel privaat als publiek. Daarom werken we aan de volgende beleidsinterventies:

- We werken aan een ambitieuze investeringsagenda voor digitale technologie en digitale infrastructuur.
- We geven uitvoering aan het Nationale AI-Deltaplan om de AI-transitie in goede banen te leiden.
- We versterken onze hoogwaardige, betrouwbare en veilige digitale infrastructuur met connectiviteit van wereldklasse.
- We verbeteren de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt om de krapte aan digitaal talent structureel te verminderen en versterken daarbij de digitalisering van onderwijs en talentontwikkeling.
- We continueren de verduurzaming van de digitale sector en zetten in op digitalisering om andere sectoren te verduurzamen en bij te dragen aan maatschappelijke opgaven zoals netcongestie.

3. Digitale Veiligheid

Nut en noodzaak

De digitale dreiging tegen Nederland wordt steeds groter en complexer. De snelle ontwikkeling van nieuwe technologieën zoals Quantum en AI geeft kansen voor betere weerbaarheid maar gaat ook gepaard met nieuwe dreigingen, waaronder een sterke toename van online criminaliteit. Daarom moet meer worden gedaan aan het voorkómen van online criminaliteit en zijn investeringen in handhaving in het digitale domein de komende jaren hard nodig.

Het versterken van de digitale rechtsstaat en het vergroten van het vertrouwen in rechtsstatelijke instituties zijn cruciaal voor het waarborgen van digitale veiligheid. Onze rechtsstaat moet waarborgen bieden voor een vrije, veilige en rechtvaardige samenleving. Zoals gezegd: niet alleen offline maar ook online. In dat kader zijn extra investeringen nodig op het gebied van rechtsbescherming, rechtsbedeling en toezicht.

Benodigde beleidsinterventies

Met de implementatie van de Nederlandse Cybersecuritystrategie 2022-2028 (NLCS) zijn door vorige kabinetten al flinke stappen gezet in het verhogen van de digitale weerbaarheid en ook de aankomende Cyberbeveiligingswet gaat hier een stevige impuls aan geven. Toch leidt de toegenomen digitale dreiging ertoe dat we onze inzet op een aantal aspecten moeten verstevigen. Dit doen we door:

- Gerichte en structurele investeringen in cybersecurityonderzoek, innovatie en professionals.

- Het inrichten van effectief toezicht op de veiligheid van digitale producten en gerichte ondersteuning voor de digitale veiligheid van mkb'ers.
- Het versterken en verbreden van publiek-private samenwerkingen, onder andere door de oprichting van een House of Cyber waarbinnen onder andere het Nationaal Cyber Security Centrum (NSCS), Defensie, Politie, I&V diensten en private partijen, binnen ieders wettelijke kader, werken aan de digitale weerbaarheid van Nederland. Ook komt er een publiek-private informatiehub voor gegevensdeling over criminaliteit.

De ontwrichtende krachten van digitalisering op onze rechtsstaat gaan we tegen door:

- Extra investeringen in de implementatie, naleving en handhaving en toezicht op bestaande en toekomstige (EU) wetgeving in het digitale domein. Dit is essentieel voor het vertrouwen in de rechtsstaat.⁶ We bevorderen bijvoorbeeld AVG-gedragscodes.
- Het versterken van de digitale weerbaarheid van de instituties van onze rechtsstaat door te investeren in (o.a.) de digitale systemen, kennis en capaciteit, organisatiecultuur en autonomie.⁷
- Het tegenhouden van de uitholling van rechtsbescherming door flink te investeren in rechtsbescherming in het digitale domein en bewustwording van Nederlanders over hun veiligheid en rechten te vergroten.⁸ Daarnaast investeren we in end-to-end-encryptie.
- Het ontwikkelen van een veilige en vertrouwelijke Nederlandse legal data space (een justitieel data ecosysteem) t.b.v. het veilig en vertrouwelijk kunnen delen en beheren van juridische gegevens.⁹

4. Digitale Samenleving: Een samenleving met oog voor kansen én risico's van digitalisering voor burgers

Nut en noodzaak

De democratische rechtsstaat en de grondrechten van Nederlanders staan in de digitale wereld onder druk. Discriminatie, desinformatie en online schendingen van kinderrechten zijn aan de orde van de dag en hebben aanzienlijke impact op het welzijn van burgers en de werking van onze democratische instituties.

Een belangrijke oorzaak is de toenemende afhankelijkheid van grote commerciële platforms. Een groot deel van ons gemeenschapsleven speelt zich af in digitale omgevingen die openbaar lijken, maar niet vanuit publieke belangen of waarden zijn ingericht. Dit leidt tot structurele problemen: het democratisch debat is kwetsbaar, publieke waarden worden niet vanzelfsprekend geborgd, en burgers hebben onvoldoende grip op hun rechten en digitale veiligheid.

Evaluaties laten zien dat, ondanks voldoende instrumenten zoals de Digital Services Act (DSA) en diverse nationale initiatieven voor digitale vaardigheden en mediawijsheid, uitvoering en handhaving achterblijven. Dat burgers onvoldoende ondersteuning ervaren, en dat publieke alternatieven voor commerciële platforms ontbreken. De opgave is daarom om publieke digitale functies structureel te verankeren, wet- en regelgeving te versterken, burgers digitaal weerbaar te maken, en daar ook in internationaal verband intensief op samen te werken.

Benodigde beleidsinterventies

1. Digitale publieke ruimte realiseren

Een alternatief bieden voor grote commerciële platforms: investeren in een samenhangende digitale ruimte waarin publieke belangen en waarden zijn verankerd zijn. Democratisch debat, betrouwbare informatievoorziening, sociale verbondenheid en veilig contact moeten daarin zijn geborgd.

2. Rechtmatige digitale platformen en diensten

Het is nodig om de veiligheid van digitale producten en diensten te vergroten, en negatieve effecten in te perken binnen de kaders van de democratische rechtsstaat. Bestaande wetten moeten daarbij worden gehandhaafd, met sterk toezicht. Nieuwe technologieën moeten tijdig worden beoordeeld op risico's en duidelijke kaders krijgen voor verantwoorde ontwikkeling. Waar nodig worden regels opgesteld, onder andere rond verslavend ontwerp en schadelijke content. Om

⁶ De cumulatieve werking van al deze wetgeving legt een grote druk op uitvoerbaarheid, proportionaliteit en effectiviteit in de praktijk.

⁷ Onder andere Rechtspraak, OM, politie, toezichthouders en lokaal bestuur.

⁸ Door de digitale weerbaarheid van Nederlanders te vergroten en het inventariseren van eventuele noodzakelijke stelselwijzigingen in bijvoorbeeld in het jeugdbeschermingsstelsel en meer gerichte en passende ondersteuning van slachtoffers.

⁹ Effectief en veilig rechtsverkeer is onontbeerlijk voor rechtszekerheid in de digitale rechtsstaat.

dit mogelijk te maken, zijn investeringen nodig in rechtsbescherming, rechtshandhaving, rechtsbedeling en toezicht.

3. Digitaal weerbaar burgerschap

We moeten investeren in digitale vaardigheden van burgers en de mogelijkheid om hun rechten eenvoudig uit te kunnen oefenen: meldingen doen, hulp krijgen, content laten verwijderen of bezwaar maken. Daarbij moet speciale aandacht zijn voor kwetsbare groepen. Actieve betrokkenheid van burgers bij digitaliseringsbeleid en een stevige impuls voor onafhankelijke digitale media zijn daarbij essentieel om digitale weerbaarheid van onze samenleving te vergroten en de democratische functies van de media te bestendigen.¹⁰

5. Digitale Open Strategische Autonomie: Mitigeren van de risico's van strategische afhankelijkheden in het digitale domein

Nut en noodzaak

Als land autonoom keuzes kunnen maken is ook het digitale domein een belangrijk doel. De ontwikkeling van digitale sleuteltechnologieën is onderdeel geworden van een geopolitieke krachtmeting. Landen bouwen daarom gericht strategische capaciteit op in cruciale schakels van waardeketens. Daarom zijn het versterken van digitale competenties, het verminderen van afhankelijkheden en het uitbreiden van (Europese en mondiale) partnerschappen urgente politieke thema's.

Benodigde beleidsinterventies

Om onze weerbaarheid en open strategische autonomie te vergroten, is een gecoördineerde aanpak belangrijk, met gerichte maatregelen om risico's te beperken en te investeren in essentiële technologieën. Dat vraagt om meer inzet op economische veiligheid, kennisveiligheid, crisisvoorbereiding, digitale autonomie en infrastructuur. Dit is nodig vanwege de toenemende militaire en hybride dreigingen en de afhankelijkheid van kritieke grondstoffen. Deze inzet sluit aan bij bestaande NAVO- en EU-processen en draagt bij aan (inter)nationale veiligheid:

- We versterken onze Digitale Open Strategische Autonomie met een geïntegreerde aanpak op drie interventieniveaus: promote, protect en partner(ship):
 - Promote: behoud en vergroten van kennis over - en stimuleren van - sleuteltechnologieën en -toepassingen in strategische sectoren en binnen de overheid, zoals netwerktechnologieën (5G/6G), AI, Cloud, dataruimtes en cybersecurity.
 - Protect: beschermen van die onderdelen van het digitale domein waar ongewenste zeggenschap of afhankelijkheden risico's vormen voor verdienvermogen, het functioneren van de overheid, de nationale veiligheid of publieke waarden.
 - Partner(ship): samenwerking met strategische partners wereldwijd voor toegang tot sleuteltechnologieën. Tevens het versterken van de Europese en mondiale coalities voor waardengedreven digitalisering, en internationale kaders voor nieuwe technologieën.
- We versterken de weerbaarheid van vitale digitale infrastructuur conform de NAVO-ambities.
- We schalen de ontwikkeling en het gebruik op van digitale gemeenschapsgoederen zoals open leermaterialen, open-source software en hardware, en open data om publieke waarden te beschermen.
- We voeren waar nodig gerichte analyses uit van risicovolle strategische afhankelijkheden binnen het digitale domein.

¹⁰ Deze functies zijn volgens de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid: informeren, forum bieden en controleren